

ségben meghosszabbítottuk, így az árok teljes hossza 13 m lett. Az új szakaszon sem volt nyoma semmilyen palánkból épült bástyának. Rétegesés viszont már megfigyelhető a K-i metszetben, mely a várost kerítő nagyméretű árok közelségére utal.

210 cm mélységben a kutatóárok ÉK-i sarkában találtunk egy lefelé szűkülő oldalfalú árkot. Irányban megegyezik a külső palánk alapozási árkával, de betöltése eltérő, cölöplyukakat sem találtunk benne. Kapcsolódhat a 14. századi alapozási árokhoz.

Ugyanebben a mélységben az árok peremétől mintegy 3 m-re D-re egy másik 14. századra datálható szabálytalan kerek alaprajzú, ívelt oldalfalú egyenes aljú tárológödrt találtunk.

Összegzésként a török kori palánkfal a két egymással párhuzamosan futó alapozási árkával és cölöpsoraival, a külső egysoros palánkkal az 1. árokban előkerült. A 2. árokban ezeknek nem találtuk nyomát. Bástyára utaló nyomokat sem találtunk. Az egykorú alaprajzon a palánkfal ÉNy-i végén egy enyhe kiívelődő szakaszt ábrázoltak. Ha minden kerek, ill. szögletes bástyát arányosan tudtak ábrázolni, nincs okunk feltételezni, hogy egy itt lévő fa-föld konstrukciós kerekbástyát nem sikerült felmérniük. Amennyiben a palánk ezen szakaszán mégis létesítettek egy bástya szerű konstrukciót, az feltételezhetően a jelenlegi Haynald utca, vagy az azt övező salakos rész alatt helyezkedhet el. Ennek ellenőrzése a jelenlegi feltárásnak nem képezte/képezhette részét. Jelenlegi adataink alapján a palánkfal a parkba eső területen belül egyenesen fut az Erzsébet szobor alatt a város kőből épült Ny-i zárófalába a Ferences kolostor és a szakközépiskola között.

Konzulens: Majcher Tamás.

Munkatársak: Guba Szilvia, Juhász László.

ZANDLER KRISZTIÁN

483. Szécsény, Pintér-ház (KÖH 33000)

(Nógrád megye) Kú, Tő

Szécsény belvárosának rekonstrukciója II. üteméhez kapcsolódó munkálatok során 2010-ben megkezdődött az Ady E. és Haynald L. utcák találkozásánál lévő ún. Pintér-ház (egykori óvoda) felújítása. A régészeti munkák két ütemben folytak: augusztus 9.–október 4. és október 25.–29. között. Két fő célunk a kertépítészeti tervezéshez szükséges adatszolgáltatás, és a közműfektetések és építkezések során érintett régészeti jelenségek szakszerű feltárása volt.

Az összesen megnyitott 16 eltérő méretű szelvényből négy szolgált a palánk részleteinek megfigyelésére. Közülük kettő a Pintérház K-i oldalán helyezkedett el, a 2005-ben feltárt palánk feltételezhető folytatásában; egy szelvény az épület D-i középső szobájának ÉNy-i sarkában és még egy a ház Ny-i oldalán volt. Egyik esetben sem nyílt lehetőségünk lemenni az altalajig. A 2010/II szelvényben értük el a legnagyobb, mai

szinthez mérve 2,6 m-es mélységet. Itt és a 2010/I-es szelvényben megfigyelhettük a palánk teljes metszetét és a tőle D-re kezdődő padkát. Egyik esetben sem értünk el 16. századinál korábbi rétegeket. A Pintér-ház belsejében a palánk É-i, város felőli cölöpsorát találtuk meg, míg a Ny-i oldalon csak magát a palánkot tárhatuk fel, mert a külső, D-i homlokzata szinte teljesen egybeesett a szelvény D-i falával. Megállapíthattuk, hogy a megismert 17. századi palánk belső vázát két cölöpsor alkotta, melyhez kívülről egy magasabbról induló, valószínűleg külső rézsús töltést megtámasztó újabb cölöpsor csatlakozott. Ez utóbbit legalább egyszer megújították. A palánk tetején egy újabb cölöpsor futott, minden bizonnyal ez volt a palisád fal. A palánk belső oldalán egy köves járófelület került elő, melytől északra lakóházmaradványok kezdődtek. A palánk külső betöltése alatt leégett építmény maradványai bukkantak elő, melyek 15–16. századon belüli közelebbi keltezésére és funkciójának meghatározására még nincs lehetőség. A 2010/I és II szelvényben maradtak meg legjobban a palánkhhoz tartozó feltöltések. Ezekből úgy tűnik, hogy a város utolsó – 17. sz. végi – pusztulási rétege már a palánk maradványaira fed, amiből arra következtethetünk, hogy a második török megszállás idején ezt már nem javították ki. Magát a palánkot a betöltésében talált 17. sz. közepére tehető érmék kelteznek.

A palánk vonala nagyjából folytatta a már 2005-ben megfigyelt irányt, enyhe ívvel É felé, a Pintér-ház közepe táján egy erős „behorpadással”. A szabálytalanság oka a feltárások korlátolt lehetőségei miatt nem ismert. A palánk szerkezetének megfigyelésével egyszerre lehetőség nyílt a város területére eső lakóépületek részleges feltárására. Ezek alapján úgy tűnik, hogy a legtöbb esetben a paticsfalú házak közvetlenül hozzáépültek a palánk belső oldalához; az említett köves burkolt járófelület pedig csak egy esetben volt dokumentálható.

A Pintér-ház ÉNy-i sarka alatt egy mindezidáig használatban lévő dongaboltozatos pincében szintén régészeti kutatásokat végeztünk. Kiderült, hogy a pince mai járósíntje alatt kb. 90 cm-es feltöltés van. A kőből falazott és szintén kőből készült boltozatú pincének több periódusát is sikerült elkülöníteni. A pince eredeti lejárata É-on nyílt, az É-i fal közepén (több kőből faragott lépcsőfokot meg is találtunk). Ennek befalazása után először a K-i fal É-i szakaszán nyitottak új lejáratot, melynek maradványait a 2010/VI szelvényben megtaláltuk. Ekkor egy kőkeretes ajtót alakítottak ki. Ehhez vezetett a Pintér-ház É-i középső szobájából egy olyan lépcső, melynek fokait fagerendákból alakították ki. Az új lejárát kialakításakor megbontották a kőboltozatot, mely ennek következtében több helyen megrepedt és veszélyessé vált. A veszély elhárítása céljából a boltozat átvágását egy É–D irányú téglafallal támasztották meg, leszűkítve a lejáratot. A majdnem használhatatlanná váló ajtót végül befalazták – a 2010/VI szelvény feltöltésének leletei alapján – valamikor a 19–20. sz. fordulóján, s helyette nyitották a ma is használt Ny-i

lejáratot. Ezt a Ny-i fal D-i szakaszán alakították ki, úgy hogy a lépcsőt D felől a pince eredeti D-i fala határolja, ill. annak Ny-i meghosszabbítása, É-ról pedig egy új téglafalat építettek. A pince építésének ideje az anyag teljes feldolgozásáig csak feltételesen tehető a 17. sz. végére–18. sz. elejére (mindenesetre az első lejárattal átvágták a legutolsó pusztulási réteget). Ugyanakkor a pince D-i fala igazodik a palánk É-i síkjához. A pince feletti épületrész felújítása közben tett megfigyelések alapján úgy tűnik, hogy a pincéhez tartozó épületnek jelentős részletei maradtak meg a Pintér-házba foglalva. Megkockáztatható az a feltevés, hogy a Pintér-ház valójában ennek az alapincézett épületnek többszöri kibővítése eredményeképpen jött létre.

A lelőhely többi szelvényét a közműkiváltások és az új közművek vonalán jelöltük ki. Közülük a 2010/IV, VII és IX szelvényekben csak a feltétlenül szükséges szintig mélyültünk le, sehol nem lépve át a 17. sz. második felének egyik pusztulási rétegét. Ezekben a felső 50–80 cm bolygatott volt, összefüggő jelenségeket nem lehetett megfigyelni. Sokkal jobb volt a helyzet az ásatás legnagyobb felületű, 2010/IX sz. szelvényében, melynek hossza több mint 18 m volt. A 100–150 cm-es mélységet itt sem nagyon léptük túl, azonban a szelvény egy jó keresztmetszetet adott a Pintér-ház környezetének 17. sz. második felében meglévő beépítettségéről. Úgy tűnik, legalább két É–D tájolású, 5–7 m széles épület állt a kutatott területen. Az épületeket erős tűz pusztította el, a bennük feltárt leletanyag inkább a század második felére jellemző. Hasonló rétegviszonyokat figyeltünk meg a Pintér-ház É-i homlokzatának Ny-i felénél megnyitott 2010/XII szelvényben. Itt kirajzolódott a pince lejárata is, amely vágta a többi helyen megfigyelt pusztulási rétegekkel egykorú feltöltéseket.

A 2010/IX szelvényben megfigyelt két hosszanti háztól K-re helyezkedett el az az épület, melynek K-i felét 2005-ben már részben feltártuk. A Pintér-ház összes kutatott helyszíne közül ez volt a leggazdagabb. Itt az óvoda egykori betonmedencéje alatti területet kutattuk, amely szorosan összekapcsolható a 2005/1 és 2005/14 szelvényekkel. A szelvény szinte teljes területét egy késő reneszánsz kályha omladéka foglalta el. Emellett sikerült megfigyelni a ház D-i falát és egy belső osztófalat. A szelvény DK-i sarkában pedig egy négyzetes, deszkabéléses verem került elő. Az itt talált rendkívül gazdag leletanyagból elsősorban a nagyszámú üvegedény-töredéket érdemes kiemelni és egy „MM”-monogramos bronzpecsétlőt. Ez a ház is a 17. sz. második felében pusztulhatott el egy erős tűzvész során.

Munkatársak: dr. F. Romhányi Beatrix, Majcher Tamás és Guba Szilvia régészek; Vargha Mária, Varga Emese, Bognár Katalin Boglárka, Groma Katalin, Nagy Szabolcs Balázs, Nagy László Attila, Fuchs Noémi, Bárdi Bogáta, Koller Bea, Baráth Anita Carmen, Szalai Emese technikusok.

MORDOVIN MAXIM

484. Szécsény, Rákóczi út 113–115.

(KÖH 72485)

(Nógrád megye) Kk

2010. július 15–23. között megelőző feltárást végeztünk az Egészségügyi Járóbetegközpont bővítésének helyén, a kivitelezés II. ütemének részeként. A feltárást befejezéseként az épület mögötti tűzivíztározó helyét kutattuk meg, melyet roncsolt egyrészt egy olajtartály, egy korábban itt állt épület alapja és annak pincéje.

A felület és a lelőhely bolygatottsága miatt egy objektumot (verem) tudtunk dokumentálni, melynek egy részét a korábban itt állt épület alapja teljesen elpusztított. Az objektum betöltéséből késő középkori, és a bolygatás miatt jelenkori leletanyagot gyűjtöttünk.

GUBA SZILVIA

485. Szécsény, Szentháromság tér

(KÖH 33000)

(Nógrád megye) Kk, Kú

A belváros-rekonstrukció II. üteméhez kapcsolódóan szennyvíz-csatornázási munkálatok megelőző régészeti feltárást végeztünk 2010. december 10–22. között. A csatornaárkot két szakaszban nyitottuk meg a tér D-i vége felől. Árkunk Ny-i oldalán egy 1 m széles 80 cm mély biztonsági sávot nyitottunk. A korábbi kutatások eredményei szerint a késő középkori, kora újkori rétegek, jelenségek 1–1,2 m mélységben voltak várhatók. Ezzel szemben a beásások már 60–80 cm mélységben jelentkeztek, közvetlenül a tér korábbi murvás járószintje alatt. Az újkor folyamán jelentős planírozások folyhattak.

A 10 m hosszú első árokszakas feltáráskor két gödröt sikerült kibontanunk, melyek felületben és a K-i metszetalban egyaránt jól dokumentálhatók voltak. Ezen a szakaszon két objektum került elő, közülük csak az elsőt tudtuk teljes mélységig kibontani. A másodiknak csak keskeny szakasza esett bele az árokba, így teljes mélységig nem tárhattuk fel. Déli felében nagyméretű, bedobált kövek feküdtek.

A terület É-i vége felől nyitottuk meg a 2. árokszakaszt 8 m hosszan, szintén 2 m szélességben. Négy további gödör került elő az árok K-i sávjában, melyek közül kettőt tudtunk teljes mélységben kibontani. Belőlük késő középkori, kora újkori mázas kerámiatöredékek, állatcsontok, vastárgyak töredékei kerültek elő. Az 5. objektum a felsoroltakon kívül egy ép kaurikagylót is tartalmazott. A sárga löszös, homokos altalaj a vártnál sokkal magasabban, 80 cm mélységben jelentkezett. Az 1. objektum alatt a jelenlegi felszíntől számítva 2 m mélységig ástunk le, hogy megbizonyosodjunk, nem utólagosan, a városfalat övező árokból idehordott talajjal van dolgunk.

Konzulens: Majcher Tamás régész.

Munkatárs: Király Attila régésztechnikus.

ZANDLER KRISZTIÁN